

Owczarek-Cichowska, Alina

Jan Wegner (1909-1996)

Rocznik Mazowiecki 20, 126-128

2008

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Alina Owczarek-Cichowska

Jan Wegner (1909–1996)

Jan Wegner całym swoim życiem potwierdził, że nie żył „we własnej ojczyźnie jak w nieznanym kraju”. Był historykiem, regionalistą, wzorem łowiczana i człowiekiem godnym naśladowania.

Urodził się w Łowiczu 7 lipca 1909 r. i tutaj spędził całe swoje życie. W Łowiczu ukończył szkołę i uzyskał świadectwo dojrzałości w Państwowym Gimnazjum im. księcia Józefa Poniatowskiego. Następnie odbył studia na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Warszawskiego.

Poza głównym przedmiotem interesowały go: historia sztuki, dzieje wojskowości i wojen. Dlatego wiele uwagi poświęcał zbiorom Muzeum im. W. Tarczyńskiego w Łowiczu, dotyczącym historii, kultury zabytków Łowicza i okolic. Fascynowały go także postaci historyczne związane z Łowiczem i regionem.

Po ukończeniu studiów Jan Wegner podjął pracę nauczyciela historii i geografii w gimnazjum, którego był wychowankiem. Nie zrezygnował jednak z pracy naukowej. W 1936 r. uzyskał stopień doktora filozofii za rozprawę *Szwedzi w Warszawie 1655–1657*. Od 1929 r. ukazywały się w miejscowej prasie liczne jego artykuły dotyczące Łowicza. Przed II wojną ukazały się także pierwsze książki: *Napoleon w Łowiczu* (1935), *Szwedzi w Warszawie 1655–1657* (1936), *Walka o szkołę polską w Łowiczu* (1938).

Po klęsce wrześniowej 1939 r. Jan Wegner przewodniczył powiatowej Komisji Polskiego Czerwonego Krzyża, która zajęła się grobami żołnierzy polskich, poległych w bitwie nad Bzurą. W czasie okupacji zaangażował się z pełnym oddaniem w ruch oporu (POZ potem ZWZ i AK) oraz tajne nauczanie w Łowiczu i Dąbrowie Zduńskiej. Organizował akcje, które miały na celu ukrywanie i zabezpieczenie cennych zabytków miasta Łowicza. W 1941 r. został aresztowany i na 3 miesiące osadzony w więzieniu na Pawiaku. Po powrocie zmuszony był ukrywać się aż do wyzwolenia.

Po wojnie (do 1950) kontynuował pracę w szkole i jednocześnie (od 3 lutego 1945) pracował jako kustosz, potem kurator Muzeum Narodowego w Nieborowie i Arkadii. W 1955 r. otrzymał naukowy tytuł docenta.

Marcin Kocprzak (1985–1986)

Od marca 1967 r. doc. dr Jan Wegner łączył pracę w Nieborowie z funkcją wykładowcy historii kultury i sztuki polskiej w Wojskowej Akademii Politycznej w Warszawie. Po 25 latach pracy w muzealnictwie zrezygnował z niej (1970) i zajął się tylko pracą dydaktyczną.

Podczas pracy zawodowej stale badał archiwalia i zgłębiał wiedzę o Łowiczu i regionie. Efektem tego jest około 190 prac drukowanych na łamach czasopism naukowych, popularnonaukowych, prasy codziennej. Są także książki (poza wyżej już wymienionymi): *Łowicz w latach Potopu* (1947), *Józef Chelmoński w świetle korespondencji* (1953), *Nieborów* (1954), *Warszawa w latach potopu szwedzkiego* (1957), *Józef Chelmoński* (1958), *Przewodnik po Nieborowie* (1960), *Arkadia* (1963), *Nieborów* (1964), *Nieborów 1945–1970. Księga Pamiątkowa* (1970), tu zawarł swoje wspomnienia i rozmowy z ciekawymi i znanymi postaciami nauki i kultury – nie tylko polskiej – z którymi zetknął się w Nieborowie), *Warszawa w latach Potopu* (1974), *Nieborów i Arkadia* (1974), *Maria Konopnicka w Arkadii i Nieborowie* (1974). Prace dotyczące Nieborowa i Arkadii, a zwłaszcza przewodniki, wydawane były także w językach obcych.

Kiedy zakończył swoją pracę zawodową, mimo wciąż pogarszającego się wzroku, nie zaprzestał dalszych prac badawczych, głównie nad przeszłością Łowicza. Uczestniczył czynnie w pracach Łowickiej Stacji Naukowej MOBN przy tworzeniu monografii Łowicza, będąc jednocześnie Przewodniczącym Rady tejże Stacji od chwili jej powstania. Z tego okresu pochodzą ostatnie jego prace wydane przez Stację: *Artur Zawisza Czarny, Łowicz i okolice w Powstaniu Styczniowym, Generał Stanisław Klicki 1775–1847*. Był współautorem monografii *Łowicz – dzieje miasta*.

Jan Wegner należał do grona historyków, którzy pracę naukową łączyli z upowszechnianiem efektów swoich badań. Prelekcje wygłoszone przez niego liczyć można w setkach. W swoich badaniach nie ograniczał się do źródeł drukowanych i archiwalnych. Śmiało sięgał po świadectwa ludzi żyjących, gromadził ich relacje, przeprowadzał wywiady.

Zmarł w Łowiczu 4 sierpnia 1996 r.

*

Dotychczas o doc. dr. Janie Wegnerze ukazała się praca T. Gumińskiego pt. *Jan Wegner-historyk*, wydana w 1979 r. przez Łowicką Stację MOBN z okazji podwójnego jubileuszu uczonego – 70-lecia życia i 50-lecia pracy naukowej. W 1996 r. w Mazowieckiej Wyższej Szkole Humanistyczno-Pedagogicznej w Łowiczu na Wydziale Pedagogicznym Anna Wideńska napisała i obroniła pracę magisterską pt. *Jan Wegner – historyk i nauczyciel*.